
INGEZONDEN

Relatie natuurbescherming en bosbouw in België: even nuanceren

In het nummer 2, jaargang 1996, van uw tijdschrift verscheen een artikel over de relatie tussen natuurbescherming en bosbouw in België, geschreven door Tom Anthonis, in zijn functie als medewerker van de Koninklijke Belgische Bosbouwmaatschappij.

Wij zien ons genooddaakt hier een aantal nuances en aanvullingen bij te formuleren, teneinde uw lezers een correcter beeld van de werkelijke situatie te geven, vooral wat betreft het gedeelte over de relatie tussen FSC, WWF en de bosbouwsector.

Vooraleer dieper in te gaan op de polemiek rond FSC wensen wij eerst en vooral ons ongenoegen te uiten over de discrepantie tussen de titel en de inhoud van het artikel. Via het artikel wordt immers de indruk gewekt dat de enige link tussen natuurbescherming en bosbouw in België zou bestaan uit toegenomen bosoppervlakte en houtvolumes, het wood chain forum en de discussie over certificering. Door dit artikel in deze zin te schrijven laat de auteur de kans liggen om aan een internationaal publiek kenbaar te maken hoe de "Belgische bosbouwer" deze relatie tussen natuurbescherming en bosbouw ziet en hoe hij erop inspeelt in zijn dagdagelijks bosbeheer. Door dit onderwerp uitdrukkelijk te vermijden hebben natuurbewuste bosbouwers reden om zich verongelijkt te voelen.

Wat betreft nu de polemiek in ons land betreffende certificering in bossen. In het voorjaar van 1995 werd een nationale FSC-werkgroep opgericht waarin alle betrokken partijen, dus ook de Koninklijke Belgische Bosbouwmaatschappij, zetelden. Deze werkgroep gaf delegatie aan een beperkte technische werkgroep om de internationale FSC-criteria verder in te vullen en te vertalen naar de Belgische context. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan deze tekst. Met de eindstreep in zicht besliste de KBBM echter af te haken en een hevige anti-campagne te voeren. Deze campagne deed een aantal leden uit de werkgroep opstappen. De nationale werkgroep werkt in afgeslankte versie verder als FSC-werkgroep.

Het is dus correct dat de KBBM, als belangenvereniging van de privé-boseigenaars, zich inderdaad zeer negatief opstelt ten opzichte van het initiatief. Zij vreest dat het de kosten voor de bouseigenaar

nog zal opdrijven. Bovendien heeft de KBBM ernstige twijfels bij de werkzaamheid van het systeem in de Belgische omstandigheden, met zijn zeer vele kleine bouseigenaren en bouseigendommen.

Nochtans is het geenszins de bedoeling om de rentabiliteit in het gedrang te brengen, integendeel, het is juist de bedoeling om de ecologische troeven van hout beter uit te spelen op de markt. Als mogelijke oplossing voor het probleem van de versnipperde eigendomsstructuur wordt gedacht aan certificering van bosgroeperingen en associaties.

Het Ministerie van het Waalse Gewest heeft een gelijkaardige positie ingenomen als de KBBM. Niettemin hebben wij uit gesprekken op het terrein kunnen vaststellen dat verschillende Waalse bosbouwingenieurs, zowel beheerders, eigenaars als onderzoekers interesse tonen voor eco-certificatie, ook al hebben zij soms hun twijfels bij de praktische realisatie ervan.

De Afdeling Bos en Groen (het Vlaamse Staatsbosbeheer) onderzoekt momenteel de beleidsmogelijkheden en de praktische werking van de FSC-labeling. Daartoe laat zij drie van de door haar beheerde openbare boscomplexen certificeren door een bij het FSC geaccrediteerde organisatie.

Aan de hand van deze test-case wil de Afdeling Bos en Groen nagaan in hoeverre certificering een nuttig instrument kan zijn bij het verder uitbouwen van het bosbeleid in Vlaanderen. Tevens beschouwt zij deze proef als een leerproces voor de hele Vlaamse (en Belgische) bosbouwsector. Na de concrete kennismaking met de praktische werking van de certificering zal de Afdeling alle andere geïnteresseerden op een objectieve wijze informeren over alle stappen van het proces. Zij hoopt zo alle vooroordelen en misverstanden rond de fase van het certificeren van goed bosbeheer weg te werken.

De Vlaamse Bosbouwvereniging en Pro Silva Vlaanderen, twee verenigingen die zich inzetten voor een duurzaam bosbeheer in Vlaanderen en een grote schare aan professionele bosbouwers onder hun leden kunnen tellen, staan positief ten opzichte van het initiatief.

Sinds februari 1995 hebben een vijftigtal houthandelaren en importeurs zich verenigd in de CLUB 97. Deze groepering, de Federatie van de Houtimporteurs en de Nationale federatie van houthandelaren steunen openlijk het FSC-initiatief. De leden hebben er zich toe verbonden om tegen het jaar '97 FSC-gecertificeerd hout aan te bieden, en mee te werken aan de uitbouw van een markt voor gecertificeerd

hout. Zij vertegenwoordigen samen meer dan de helft van de houthandel en import in België.

De Club '97, de twee bosbouwNGO's samen met andere leefmilieugroeperingen en wetenschappelijke onderzoeksinstituten maken deel uit van de Belgische FSC-werkgroep. Ook de Afdeling Bos en Groen neemt op een neutrale doch constructieve manier deel, hoewel de rol van overheidsorganisaties in het FSC-gebeuren onduidelijk is.

De samenstelling van deze werkgroep ligt in de lijn van wat door FSC-international wordt voorgesteld : 1/3 uit de economische, 1/3 uit de ecologische en 1/3 uit de sociale sector. Binnen een dergelijke verdeling is elke sector apart inderdaad in de minderheid. Nader beschouwd moet men toegeven dat een overwicht van de niet-economische sector noodzakelijk is voor de credibiliteit van het systeem. Een structuur waarbij diegenen die rechtstreeks voordeel kunnen halen uit de labelling van het door hen geproduceerde of verhandelde hout vanuit een meerderheidspositie mee beslissen over de modaliteiten komt inderdaad zeer ongeloofwaardig over : de rechter is tegelijk ook betrokken partij.

Belangrijk is echter op te merken dat zowel binnen FSC-international als binnen de Belgische werkgroep er zo veel mogelijk per consensus wordt gewerkt. In ieder geval is het onmogelijk dat tegen de wil in van één van de sectoren, bijvoorbeeld de economische, belangrijke beslissingen zouden worden doorgedruwd. Op dit moment zou FSC ophouden te bestaan.

Ook de vertegenwoordigers van de niet-economische sector binnen de werkgroep hebben bijna allen een universitaire wetenschappelijke of bosbouwkundige vorming. Het is dus geenszins zo dat het 'de publieke opinie' zou zijn 'die het bos nauwelijks kent, die de bosbouwsector wil gaan opleggen en vertellen hoe we onze bossen moeten beheren en beschermen'.

Het kan niet voldoende benadrukt worden dat het laten certificeren van bossen geen verplichting maar een vrije keuze is. Het is een systeem dat interessante mogelijkheden kan bieden voor de lokale houtmarkt. Er bestaat immers een groeiende potentiële vraag naar gelabeld hout, en de Belgische bossen zijn over het algemeen goed beheerd. In een situatie, waarbij de houtmarkt bedreigd wordt door hout uit Oost-Europa, veelal producten van roofofbouw in functie van een snelle deviezenopbrengst, kan het een belangrijk marketing-argument zijn om het hout uit duurzaam beheerde bossen te voorzien van een objectief en geloofwaardig eco-label.

De kosten voor de labelling worden wellicht overschat : de certificering van 60.000 ha openbaar bos in Wallonië kostte omgerekend 10 frank per ha. Of deze kosten nu gedragen zullen worden door de producent (in functie van het behoud, of zelfs een uitbreiding van zijn marktaandeel), of via het marktmechanisme doorgerekend worden aan de consument, zal wellicht afhangen van de ontwikkelingen op de vraag- en aanbodmarkt.

Bovendien biedt certificering van hout een unieke kans om de troeven van hout als milieuvriendelijke grondstof bij uitstek uit te spelen ten opzichte van andere materialen zoals PVC en aluminium.

De gehele certificeringsgedachte is in feite te situeren binnen een ruimer kader waarbij de bosbouwers zelf, met een brede maatschappelijke steun, tot eensgezindheid moeten trachten te komen over het begrip duurzaam bosbeheer. Het is echter precies deze oefening waaraan de KBBM blijkbaar niet wil deelnemen. In plaats van de uitdaging aan te nemen, verschuilt deze organisatie zich achter de zogenaamde criteria van Helsinki. De KBBM doet er wel goed aan eerst de Helsinki-resoluties te lezen vooraleer hun afweer erop te baseren. De vier principes die de auteur aanhaalt en tegelijk opwaardert tot 'basisprincipes' zijn slechts enkele van de ideeën die vermeld staan in de eerste en tweede Helsinki-resolutie. De door de auteur vermelde criteria van Helsinki zijn algemene afzonderlijke conceptvelden die gezamenlijk deel uitmaken van het begrip 'duurzaam bosbeheer'. Als dusdanig zijn zij niet te herkennen in de teksten die tijdens de tweede Ministerconferentie ter Bescherming van de Europese Bossen werden ondertekend. Deze criteria werden in de nasleep van de conferentie door de nationale coördinatoren ontworpen om in eerste instantie een evaluatiesysteem van het nationale (voor België regionale) bosbeleid aan te toetsen. Hoewel zij conceptueel wel het begrip duurzaam bosbeheer verduidelijken, bieden zij niet meteen houvast voor de dagelijkse bospraktijk. Daarvoor zijn andere instrumenten nodig. Een doorlichting van het praktische bosbeheer in functie van een certificering is hierbij één van de concrete mogelijkheden. Een reden te meer om het certificeringsvraagstuk niet a priori te verwerpen.

In de marge kunnen we hier nog vermelden dat het Helsinki-proces de samenwerking met NGO's als basisprincipe hanteert. De hele FSC-werking kan hiervan een uitstekend voorbeeld zijn : hier zijn immers constructieve samenwerkingsverbanden mogelijk tussen producenten en een NGO; die op zich een groepering is van een groot aantal andere NGO's.

Uiteraard bestaan er nog heel wat vragen bij de praktische uitvoerbaarheid, en de modaliteiten van eco-labelling van bossen in België. Een zeker wantrouwen is begrijpelijk, en een kritische ingesteldheid gewenst. Een dogmatische en radicale afwijzing van dit nieuwe initiatief is echter te verwerpen. Met zwart-wit stellingen en veralgemeningen is niemand gebaat.

De Belgische FSC-werkgroep :

ir. Dominiek Plouvier, Jean-Luc Roux en ir. Geert Lejeune (WWF-België)

ir. Kris Vandekerkhove (Vlaamse Bosbouwvereniging)

ir. Peter Roskams (Pro Silva Vlaanderen)

Prof. Dr. ir. Delvingt (Université de Gembloux)

ir. Koen De Mesel (vzw Hout)

Pierre Steenberghen (Nationale Federatie van Houthandelaars)

Yves Hayot (bosexploitant)

Thérèse Snoy (Inter-Environnement Wallonie)

E. Sérusiaux (Réserves naturelles)

ir. Carl De Schepper (Bos en Groen, AMINAL, Vlaams Gewest)